

BSOBAC – Bacheloroppgave med forskningsmetode

En Kvalitativ studie

«På hvilken måte kan bedre betingelser til fosterhjem
bidra til at flere velger å bli det?»

Universitetet
i Stavanger

Det samfunnsvitenskapelige fakultet

Bachelor i sosialt arbeid

Stavanger 16.05.21.

Kandidatnummer 7152

Antall ord: 12 766

Innholdsfortegnelse

1 INNLEDNING	1
1.1 Bakgrunn for valg av tema	1
1.2 Presentasjon av problemstilling	1
1.3 Avgrensninger	2
1.3 Forforståelse	2
1.4 Sosialfaglig relevans	2
1.5 Formålet med bacheloroppgaven.....	3
1.6 Oppgavens oppbygning	3
2 FAGLIG OG TEORETISK REFERANSERAMME.....	3
2.1 Hva er et beredskapshjem.....	3
2.2 Hva er et fosterhjem	4
2.3 De ulike typer fosterhjem i undersøkelsen	4
2.3.1 Kommunale fosterhjem	4
2.3.2 Statlige familiehjem	5
2.4 Oppgavens perspektiv	5
2.5 Tilknytningsteori	6
2.6 Motivasjonsteori.....	10
2.7 Rettferdighet, empati og sympati	13
2.8 Ny barnevernreform	14
2.9 Tidligere forskning	16
3 METODE	18
3.1 Hva er metode	18
3.2 Valg av metode.....	18
3.3 Valg av informanter	19
3.4 Fremgangsmåte for intervju	19
3.5 Analyse.....	20

3.6 Studiens troverdighet og kritisk refleksjon	20
4 PRESENTASJON AV FUNN OG DRØFTING	21
4.1 Motivasjon for å bli fosterhjem	22
4.2 Var det bevisst valg å bli kommunalt eller statlig fosterhjem?	22
4.3 Hva mener fosterhjemmene om den støtte og oppfølging de har mottatt?	23
4.4 Hva mener fosterhjemmene om godtgjøringen de mottar?	24
4.5 Kan bedre vilkår bidra til at flere velger å bli fosterhjem	25
4.6 Vil fosterforeldrene i min undersøkelse anbefale andre å bli fosterhjem?	27
4.7 Andre relevante opplysninger	27
4.8 Min oppsummering av intervjuene	30
5 OPPSUMMERING OG AVSLUTNING.....	31
Litteraturliste	33

1 INNLEDNING

1.1 Bakgrunn for valg av tema

Jeg og min familie har vært familiehjem og beredskapshjem i regi av Bufetat i flere år. Som beredskapshjem har vi erfart at det er mangel på fosterhjem, det er vanskelig å rekruttere nye hjem og barna venter altfor lenge. Ut ifra denne erfaringen så har jeg tenkt på hvorfor vi ble fosterhjem, og jeg vil finne ut av hva andre forteller er grunnen til at de ble fosterhjem. Å finne ut hvorfor noen velger å bli fosterhjem og i tillegg til hvilke erfaringer de har fått som fosterhjem. er nyttig kunnskap å ha med i undersøkelsen.

Det er viktig å ha nok fosterhjem å velge mellom, slik at barnet og familien «passer» til hverandre. Det er da større sjanse for at plasseringer blir varige. Det har stor betydning for de barna og unge som har behov for et trygt og godt hjem.

Fontene forskning viser til at det var 201 barn som ventet på fosterhjem i hele landet ifølge tall fra Bufetat sine fem regioner ved inngangen til 2022, samtidig var det 400 hjem som var klare til å ta imot barn. De fleste ønsker små barn, de eldre barna er dessverre ikke så attraktive (Odland, A. 2022).

Min antakelse om hvordan man kan få flere til å velge å bli fosterhjem er basert på min erfaring som statlig fosterhjem, og min kunnskap om forskjellen på statlige og kommunale hjem sine premisser.

Vil den nye barnevernreformen medvirke til at det blir rekruttert flere fosterhjem?

Intensjonen om at det skal bli mindre forskjeller mellom betingelsene til fosterhjemmene er gjerne bra, men vil den gi den ønskede effekten?

Min hypotese er at det vil være flere som ønsker å bli fosterhjem dersom fosterhjemmene får bedre betingelser. Dette innebærer høyere godtgjørelse og bedre oppfølging enn det barnevernet har hatt mulighet til å gi til nå på grunn av at de ansatte har for mange barn og familier de skal følge opp.

1.2 Presentasjon av problemstilling

I oppgaven har jeg valgt denne problemstillingen:

«På hvilken måte kan bedre betingelser til fosterhjem bidra til at flere velger å bli det?»

1.3 Avgrensninger

I oppgaven har jeg valgt en kvalitativ fremgangsmåte som er basert på intervju.

Jeg har valgt å forholde meg til Rogaland fylke. Det kan hende at denne undersøkelsen ikke er representativ for resten av landet, da Rogaland er kjent for å være et fylke med befolkning med god økonomi, ofte fra oljenæringen. Ifølge Statistisk Sentralbyrå sin statistikk ligger Rogaland på topp når det kommer til inntekts- og formuesstatistikk for husholdninger (SSB, 2020). Det kan ha påvirkning på hva befolkningen i Rogaland tenker om det å bli fosterhjem og på hvilket grunnlag de tar valget. Jeg har intervjuet seks fostermødre hvor tre er statlig familiehjem og tre er kommunale fosterhjem.

Denne undersøkelsen er gjort før den nye barnevernreformen har hatt særlig påvirkning på mine informanter, slik at de snakker om erfaring de har før den ble innført.

1.3 Forforståelse

Jeg har selv erfaring som fosterhjem og jeg redd for at barn kan få problemer fordi de bor under uavklarte forhold for lenge. Tilknytningsvansker kan gi barna problemer med å knytte seg til nye mennesker, og stole på at fosterforeldrene er glade i dem. Det kan gjøre det vanskelig for fosterforeldrene å kjenne at de lykkes med oppgaven.

Mine meninger og min forforståelse vil påvirke mine spørsmål. Jeg må derfor prøve å legge den vekk. Jeg må og være nøye med utvalg av spørsmål slik at informantene svarer etter egen overbevisning, slik at de ikke blir påvirket av mine meninger, samtidig som jeg får svar på det jeg ønsker å vite.

1.4 Sosialfaglig relevans

Sosialt arbeid er å bidra til at mennesker som har sosiale problemer skal få hjelp i vanskelige livssituasjoner (Ellingsen, Levin, Berg & Kleppe 2015, s. 19).

I denne oppgaven refererer jeg til barn som har det vanskelig og som venter på et fosterhjem. Fellesorganisasjonens grunnlagsdokument for sosionomer viser til vårt ansvar for å hjelpe svakerestilte og gruppers levekår i samfunnet (Fellesorganisasjonen, 2015, s. 7).

Jeg ønsker å finne årsakssammenheng for å bidra til at flere skal velge å bli fosterhjem, og jeg mener det er sosialfaglig relevant å prøve å bedre situasjonen for barn som trenger fosterhjem.

1.5 Formålet med bacheloroppgaven

Temaet er å utforske hva det var som gjorde at familiene valgte å bli fosterhjem. Hvilke faktorer som har bidratt til at informantene valgte å bli det, og hva de mener i etterkant eventuelt bør endres slik at flere ønsker å påta seg oppgaven med å være fosterhjem. Jeg ønsker å finne ut om det var et bevisst valg når familiene valgte å bli kommunalt eller statlig fosterhjem, eller om det bare ble sånn.

Økt kunnskap om hva som gjør at familier velger å bli fosterhjem er viktig kunnskap for rekrutteringen av nye fosterhjem.

1.6 Oppgavens oppbygning

Kapitlene i oppgaven er inndelt i innledning (1), faglig og teoretisk referanseramme (2), metode (3), og presentasjon av funn og drøfting (4), oppsummering og avslutning (5).

I del 2 vil jeg se på hvorfor det er viktig å rekruttere nok fosterhjem og finne ut om den nye barnevernreformen bidrar til dette arbeidet. Jeg ser på teori som er relevant i oppgaven og nyere forskning på feltet. Del 3 består i valg av metode, valg av informanter, intervjuets fremgangsmåte og analyse. I del 4 drøfter jeg de dataene jeg har funnet i intervjuene mine i sammenheng med bakgrunnsinformasjon og teorien i kapittel 2. Funn og drøfting har jeg valgt å ha i samme kapitel. Det er for å unngå repetisjon og få bedre flyt. I del 5 som er avslutningen skal jeg oppsummere og konkludere.

2 FAGLIG OG TEORETISK REFERANSERAMME

For å få svar på min problemstilling «På hvilken måte kan bedre betingelser til fosterhjem bidra til at flere velger å bli det?», velger jeg å spørre de som har erfaring med å være fosterhjem. Hva motiverte familiene til å bli fosterhjem? Vil erfaringer fosterforeldre har påvirke om andre vil bli fosterhjem? Vil bedre betingelser til fosterhjem bidra til at flere velger å bli det? Jeg ønsker og å finne ut om det kan være skadelig for barns tilknytning å bo lenge i uavklarte bosituasjoner og om den nye reformen vil være med å bidra til endring i rekrutteringen av flere fosterhjem.

2.1 Hva er et beredskapshjem

Beredskapshjem er et privat hjem som har kompetanse til å ta imot barn i krise og som er midlertidig ved en akuttsituasjon (Bufdir, 2021), etter Lov om barnevern (1992) § 4-6

Midlertidig vedtak i akuttssituasjoner. Det er for at barnevernet skal få oversikt over situasjonen, og i påvente av å finne et fosterhjem kan barn bo i beredskapshjem når vedtak er fattet etter bvl. § 4-12 Vedtak om å overta omsorgen.

2.2 Hva er et fosterhjem

«Et fosterhjem er et privat hjem som tar vare på et barn som for en kortere eller lengre periode ikke kan bo hos foreldrene sine». Hjemmet skal bidra til at barnet får mulighet til å utvikle seg. Hjemmet skal være trygt, stabilt og kjærlig (Larsen, 2022).

Fosterhjemmet får godtgjøring for arbeidet og utgiftsdekningen som skal dekke kostnader for barnet, uavhengig om det er kommunalt eller statlig.

Utgiftsdekningen skal dekke utgifter. Disse går til mat, klær, sko, hygieneartikler, fritidsaktiviteter, utstyr, møbler og ting i hjemmet, bolig og strøm, reisekostnader til og fra aktiviteter eller skole, mobiltelefon og mobilabonnement og bidrag til ferie (KS, 2016).

2.3 De ulike typer fosterhjem i undersøkelsen

2.3.1 Kommunale fosterhjem

Kommunale fosterhjem har en avtale med den kommunen barnet tilhører, det vil si den kommunen barnet bodde i når barnet kom under barnevernets omsorg. Kommunale hjem har barn i alderen 0 - 18 år. Avtalen har en varighet på ett år av gangen. Det vanlige er avlastning en helg i måneden.

Fosterhjemmet blir frikjøpt i en periode fra jobben sin for å ta seg av barnet. Perioden kan vare fra noen måneder til ett år. I noen tilfeller kan det bli lenger. Frikjøp vil si at barneverntjenesten dekker tap av lønn som fosterforelderen ville fått fra sin arbeidsgiver.

Kommunale fosterhjem skal fungere som et hvilket som helst annet hjem, der foreldrene stort sett er i arbeid. De får en arbeidsgodtgjørelse som det trekkes skatt av. Denne godtgjørelsen vil variere etter avtalen som inngås med kommunen. Den minste godtgjørelsen er 1 G, det vil si kr. 8.867,- i måneden pr. 01.05.2021 (Bufdir, u.å.; NAV, 2021).

Utgiftsdekningen varierer med barnets alder fra kr.5.656,- for de minste og opp til kr. 8.330,- for de over 15 år og oppover. Utgiftsdekningen er skattefri (KS, 2021).

Etter den nye barnevernreformen vil det bli endringer i oppfølging, veiledning og de økonomiske rammene som det kommunale barnevernet skal yte. Bufdir anbefaler fast grunnstøtte som er 1 G etter ny reform (Bufdir, 2021, 9. mai).

2.3.2 Statlige familiehjem

Statlige familiehjem har en avtale med Bufetat om alle betingelser som handler om arbeidsforhold som lønn, utgiftsdekning og ferie. I tillegg har de en avtale med kommunen som regulerer andre forhold som omhandler barnet og plikter/rettigheter til både kommune og fosterhjem.

Statlige fosterhjem har vært omtalt som familiehjem, men skal etter ny reform omtales som spesialiserte fosterhjem. De har barn i alderen 15-18 år som har større vansker enn barn som plasseres i kommunale hjem. Den som mottar fosterhjemsgodtgjørelsen, skal ha dette som arbeid og mottar skattbar lønn tilsvarende 100% stilling fra kr. 457 516,- til kr. 585 195,-. Vedkommende får ferie, feriepenger, sykelønnsordning og medlemskap i Statens pensjonskasse. Utgiftsdekningen er på kr. 9299,- i måneden og denne er skattefri (Bufdir, 2021).

Arbeidsavtalen har en varighet på tre år.

Familiehjemmet får avlastning som oftest en helg i måneden. Bufetat har oppfølging i fosterhjemmet med veiledning en til to ganger i måneden og etter behov. De får gruppeveiledning med andre familiehjem en gang hver 6. uke. De får tilbud om ulike kurs og det blir arrangert fagdager for å øke kunnskap og forståelse hos fosterfamilien.

Familiehjemmene har bakvakt på telefon om det skulle være behov for noen å snakke med utenom vanlig kontortid.

2.4 Oppgavens perspektiv

I samfunnsvitenskap blir fenomener som er sosiale studert, og man utvikler teorier ut fra de funnen man finner. Man lager forklaringer på fenomener for å finne ut hvorfor noen oppfører seg som de gjør, og ved hjelp av erfaring skal det bekreftes eller avkreftes (Gilje & Grimen, 2004, s. 15 - 17).

Ut ifra denne kunnskapen kan man si at teorier i samfunnsvitenskapen er usikre. De er en antakelse, og må bekreftes av erfaring.

Denne oppgaven er basert på mine funn ved intervjuene som jeg sammenstiller med teori og forskning. Jeg vil finne ut om det bekrefter teorien eller ei.

Jeg har valgt å redegjøre for tilknytningsteori. Den er relevant i denne oppgaven da det handler om barn og brudd med biologisk familie, og eventuelle brudd i relasjoner til andre omsorgspersoner ved lengre plassering, for eksempel i beredskapshjem. Hvordan påvirker det barna? I tillegg vil jeg redegjøre for motivasjonsteori for å finne ut hva som motiverer til å bli

fosterforeldre, og hva som skal til for at de ikke skal miste motivasjonen og gi opp fosterbarnet.

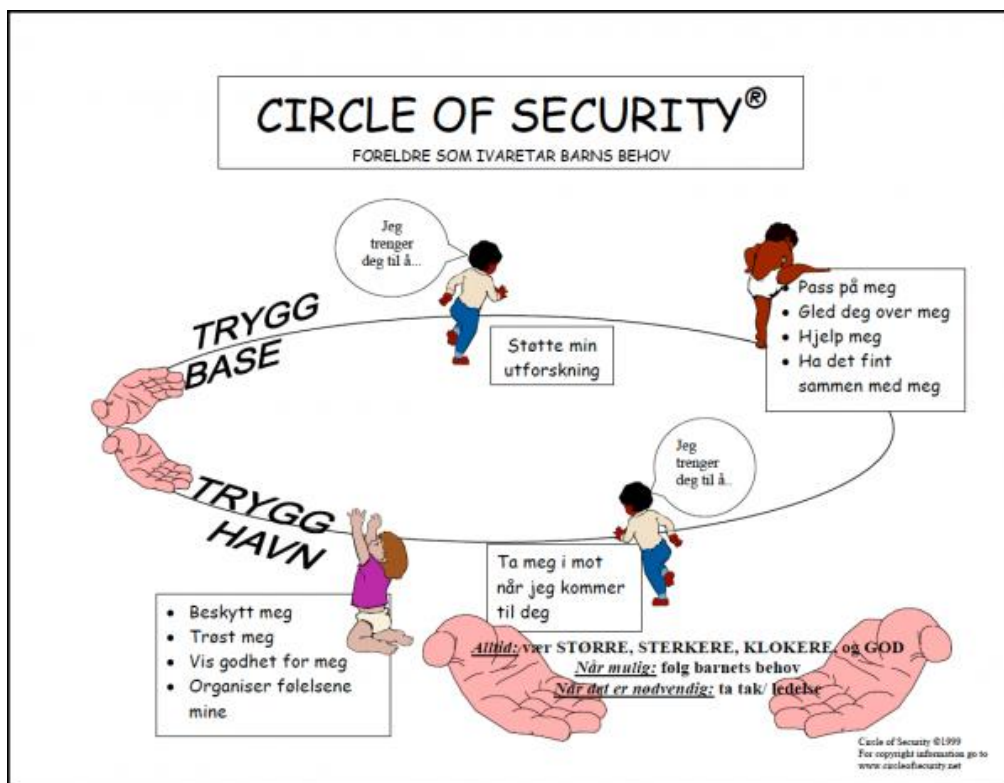
Teorien er viktig for å belyse hvilket syn denne undersøkelsen representerer.

I tillegg vil jeg se på tidligere forskning på fosterhjem og deres synspunkter og erfaring på det å være fosterhjem, og hva de mener skal til for at flere skal velge å bli fosterhjem og om det samsvarer med mine funn.

Jeg vil og se på hvilken betydning den nye fosterhjemstrategien har med tanke på å rekruttere nye fosterhjem og å beholde de fosterhjemmene som har fosterbarn boende hos seg nå.

2.5 Tilknytningsteori

Tilknytning viser til de bånd som blir etablert mellom omsorgsperson og barnet fra fødselen. Barnet er helt hjelpeløst ved fødsel og er avhengig av andre for å overleve, både fysiologisk og psykologisk. Barnet vil knytte seg til de som tar seg av dets behov. For at barnet skal utvikle seg til å bli et trygt barn må det kjenne på at omsorgspersonen er en trygg havn der det kan søke trøst og hjelp når ting er vanskelig. Dette er viktig for utviklingen til barnet, og også hvordan det klarer å håndtere opplevelser som kan være traumatiske, når det skjer og i ettertid (Korus Oslo, u.å.).

Trygghets sirkelen

Kilde: Circle of Security Foto: Circle of Security

Utviklingspsykologien de siste 50 - 60 årene viser at funksjonen for tilknytning er helt nødvendig for å utvikle seg psykologisk. Følelser og sosiale evner utvikles ved å knytte nære bånd til omsorgspersoner som er sensitive og stabile, og uten det vil hjernen til spedbarnet ikke utvikle seg normalt. Dersom barnet ikke har noen nær relasjon til en omsorgsperson, vil det ikke skje en sunn emosjonell utvikling (Brandzæg, Torstenson & Øie, 2015).

Tilknytningsteoriens far John Bowlby introduserte teorien i 1958 basert på begrepet separasjonsangst og evolusjonsteorien til Darwin om artenes opprinnelse. Separasjonsangst er en naturlig del av utviklingen til spedbarn etter at tilknytning til en omsorgsperson er etablert. Når barnet begynner å bevege seg vekk fra foreldrene kan det gi større mulighet for at barnet kan skade seg. Det er derfor viktig for å sikre barnets overlevelse at det søker seg til foreldrene og den trygge basen.

For å utvikle trygg tilknytning er det viktig å utvikle barnets arbeidsmodell, slik at barnet vet hvem det skal søke til for å oppnå trygghet (Mørch & Skre, 2015).

Ifølge boken til Bowlby om «Tilknytning og tap, selvtillid og sorg» er det innsamlet mye empiri som viser til en «årsagsforbindelse mellom tap av moderomsorg i den tidlige barndom og forstyrret personlighetsutvikling». Den forstyrrede personlighetsutviklingen det refereres til i boken er fra angstlidelse og depressiv sykdom til kriminell karakterdannelse.

Når barnet har frakoblet seg omsorgspersonen så betyr det ikke at barnet har glemt personen, men det er en forsvarsprosess som skjer. Omsorgspersonen blir fjernet fra bevisstheten, men ligger i underbevisstheten til barnet og kan komme til uttrykk senere (Bowlby, 1996, s. 53 - 65). Likevel er det ikke dermed sagt at alle barn som opplever tap i barndommen får psykiske lidelser.

Når foreldre er støttende og konsekvente samtidig som de viser respekt for barnets autonomi og gir det oppmuntring, så gir det barnet gode betingelser videre i livet. Tilknytningsadferden utvikles i barnets første ni måneder, og har de en trygg person som nærmeste omsorgsperson vil denne bli den viktigste personen for barnet. Ved fravær av det, i tillegg til tap av en omsorgsperson, kan det gi barnet dårlig tillit til både seg selv og andre.

Inntil barnet nærmer seg slutten av det tredje året går det greit å aktivere tilknytningsatferd, etter det vil det gradvis bli vanskeligere.

Det er flere undersøkelser som viser at tap av omsorgsperson når barnet er lite forårsaker psykiske lidelser senere i livet. Flere psykiatere mener det kan være riktig, men at det er behov for mer forskning (Bowlby, 1996, s. 133 – 141).

Boka til Bowlby er fra 1996 og det refereres til tidligere forskning helt fra 50 -tallet, men likevel er Bowlby sin teori om tilknytning gyldig i dag og mye ny forskning er basert på hans teori.

Hva mener nyere forskning om tilknytning og tap?

Kan det være skadelig for barn å leve lenge i en uavklart situasjon og flere brudd til omsorgspersoner?

I boka Barn og relasjonsbrudd bekreftes Bowlby sin teori og forskning, og i tillegg har den forskning av nyere dato.

Den amerikanske psykologen Mary Ainsworth samarbeidet og videreutviklet Bowlby sine ideer. På bakgrunn av en studie basert på observasjon blir det lagt frem en hypotese om at spedbarnets tilknytningsrelasjon varierer fra hvert enkelt individ i forhold til hvor trygt barnet kjenner seg. Det er avhengig av hvilken omsorg det har fått av sine omsorgspersoner, og hvor tilgjengelige og mottakelige de er overfor barnets psykiske og fysiske behov. Ainsworth og hennes forskere antar at barn som opplever trygghet vil lettere utforske verden rundt seg på grunn av at de vil få hjelp eller trøst hvis de har behov for det. De barna som kjenner på utrygghet vil kjenne på en usikkerhet på at de blir ivaretatt, og de utvikler da en måte å oppføre seg på som er unnvikende og som viser forbehold.

Separasjon fra omsorgspersoner skjer hver dag og trenger ikke være skadelig. Det kan også være gunstig påpeker Ainsworth. Det kan fremme utviklingen ved at det skjer en endring. Dersom det skjer brudd og det ikke blir rettet opp i kan det gi midlertidige vansker i utviklingen. Det er avhengig av at den voksne tar ansvar for å finne ut hvordan skaden kan rettes opp for å bedre samspillet og relasjonen.

Ved separasjon utenfor hjemmet f.eks. i akuttinstitusjon eller beredskapshjem for midlertidig tiltak eller langvarige tiltak som fosterhjem, institusjon og adopsjon så er det adopsjon som kommer best ut av tiltakene i forhold til barnets utvikling (Smith et al., 2019, s. 11 – 15).

Barn har begrensning til hvor mange personer de kan ha en tilknytning til, spesielt i de første leveårene. De vil foretrekke foreldre når de trenger trøst, men kan godta en annen tilknytningsperson dersom foreldrene er fraværende.

Fosterbarn vil på sikt lage et mønster på tilknytningen som passer til fosterforeldrene dersom de er trygge omsorgspersoner og ikke lar seg påvirke av barnets atferd.

I en norsk undersøkelse foretatt av Jacobsen mfl. i 2013 av barn som ble plassert i fosterhjem før de var ett år, viser det seg at de har mulighet for trygg tilknytning dersom fosterforeldrene er gode og stabile omsorgspersoner (Smith et al., 2019, s. 60 - 62).

Det er i senere forskning funnet at det er ting som tyder på at fosterhjemsplassing og adopsjon kan gi god mulighet for bedring i barns utviklingsmuligheter. Denne kunnskapen viser at andre omsorgspersoner kan erstatte biologiske foreldre fra fødsel og senere, men da må fosterforeldre være følelsesmessig forpliktet overfor barnet.

Det kan likevel tyde på at det kan være visse typer omsorgserfaringer som må skje innenfor et visst tidsperspektiv hvis ikke kan hjernenettverket og atferd endres permanent (Smith et al., 2019, s. 79).

Atskillelse som skyldes flere brutte fosterhjemsplassing eller mentale forstyrrelser hos omsorgspersonen kan gjøre det svært vanskelig å reparere eller etablere en god relasjon. Å tåle og stå i barnets avvisning og vise at den voksne er både større, sterkere og klokere er veldig viktig og samtidig svært vanskelig. Det er ikke alle som klarer det uten hjelp.

Tilknytningsbasert terapi kan hjelpe den voksne til å klare å forholde seg empatisk til barnet. Det finnes flere intervensjonsprogrammer for å øke tryggheten mellom små barn og tilknytningspersonen.

Hvordan kan man hjelpe et barn som har mistet sin tilknytningsperson ved plassering i fosterhjem?

Nyere forskning om tilknytning ifølge Neimeyer, 2012 vil gi råd om at barnet får «beholde en indre arbeidsmodell av den tapte tilknytningspersonen i sin videre tilpasning» som kan forklares som at barnet må få snakke om hva det føler om tapet av tilknytningspersonen så lenge det er positive følelser det dreier seg om. Dersom det er negative, konfliktfylte følelser som fører til desorganisert tilknytning, som ofte er tilfelle når barn blir plassert i fosterhjem, så har barnet behov for terapeutisk behandling (Smith et al., 2019, s. 154 - 158).

Desorganisert tilknytning kjennetegnes ved at barnet er redd for tilknytningspersonen og som fører til at barn mellom tre og seks år får en veldig kontrollerende oppførsel overfor sine tilknytningspersoner (Smith et al., 2019, s. 106).

Ifølge Jacobsens forskningen om fosterbarn med tilknytningsvansker så bekrefter den at fosterbarn er sårbare fordi de som regel har hatt en dårlig omsorg i tidlig barndom og i tillegg

ofte brudd i etablerte tilknytningsrelasjoner. Dette krever tilpasset terapeutisk omsorg og det kan gi fosterforeldre mye utfordringer med omsorgsoppgaven (Jacobsen, 2009, s. 2).

Som vi ser av forskningen kan det gi barnet problemer med å etablere god relasjon og tilknytning til fosterforeldrene, men ikke nødvendigvis. Det avhenger av hva slags tilknytning barnet fikk de første tre leveårene, og hvilken omsorg barnet fikk av sine omsorgspersoner i tillegg til kvaliteten på omsorgen de får fra sine fosterforeldre.

På grunn av at fosterbarn ofte har hatt en dårlig omsorg i tidlig alder, er det derfor veldig viktig at de får et fosterhjem som er forberedt, og som har kapasitet til å stå i utfordringene.

2.6 Motivasjonsteori

For å forklare motivasjon må vi også se på begrepet behov. Våre behov har påvirkning på vår adferd. Det vil si at behovene får oss til å utføre en handling for å tilfredsstille et behov.

Dette fører oss til Maslows behovspyramide, som sier at fysiologiske behov er grunnleggende, slik som mat og vann (Mørch, 2021).

Når de grunnleggende behovene er oppfylt kommer vi til neste trinn i pyramiden og det er ønskene. Vi kan dele opp behovene i primære og sekundære. De primære er de viktigste som omfatter de fysiologiske behovene og trygghetsbehovene. Når de er oppfylt så gjør de sekundære behovene seg gjeldende, og det er våre sosiale behov, status og selvrealisering. De sosiale behovene består i at vi har behov for kontakt med andre mennesker, for å gi og motta kjærlighet og

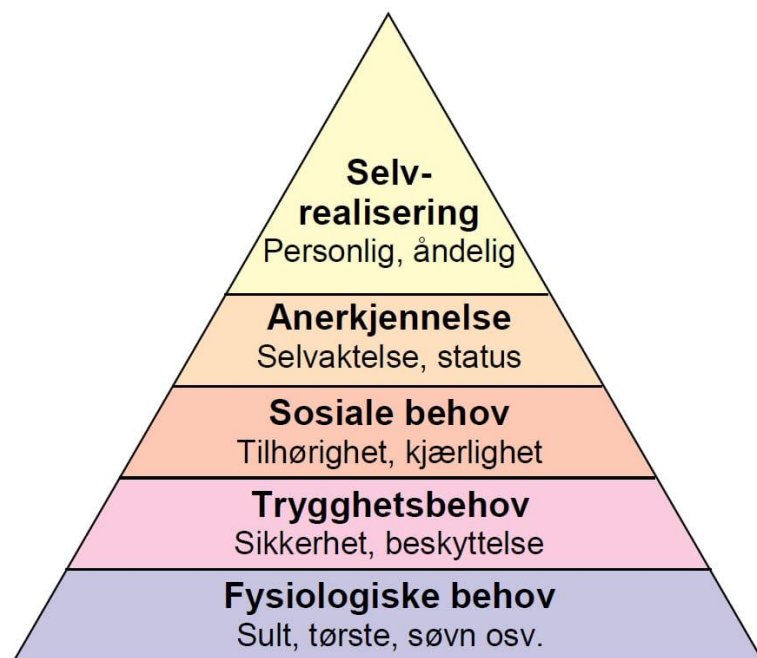
vennskap der man

oppnår å få

anerkjennelse,

tilhørighet, støtte,

fortrolighet og aksept.

Kilde: Maslows behovspyramide, opphaver Bjørn Norheim.

Vårt behov for aktelse eller status innebærer å motta respekt fra andre og det å være fri, uavhengig og prestere noe er viktig for oss.

Selvrealisering vil si at man kjenner at man får brukt sine evner og utfordre seg selv.

Belønning som kommer utenfra virker som motivasjon på de nederste behovene i Maslows pyramide, men behovene høyere opp i pyramiden blir drevet av indre belønning i form av utvikling og å realisere seg selv.

Indre motivasjon beskrives som at det er oppgaven vi holder på med, som driver oss til å utføre den. Oppgaven er meningsfull og interessant, og gjør at man er motivert til å fullføre oppgaven. Autonomi, mestringsfølelse og sosial tilhørighet bidrar til å øke den indre motivasjonen.

Ytre motivasjon har ikke noe med oppgaven å gjøre, men hva du kan oppnå av belønning som for eksempel høy lønn og anerkjennelse.

Fra en side kan man si at både indre og ytre motivasjon henger sammen, fordi at den indre motivasjonen kan bli redusert dersom man kjenner at oppgaven er mer utfordrende enn forventet, og at belønningen ikke står i forhold til det som skal utføres. Fra den andre siden kan også den indre motivasjonen påvirke den ytre, hvis oppgaven er interessant, utfordrende og meningsfull og som gir anerkjennelse i miljøet.

Det er bra å ha en god blanding av både indre og ytre motivasjon for å lykkes med oppgaven (Ryan & Deci, 2000, s. 54 – 67).

Det er mange ulike teorier om motivasjon. Det er alle forskere enige om, men noen er ikke enige med Maslows sitt hierarki av behovene våre. De forskerne som ikke er enige, mener at selv om de grunnleggende behovene ikke er dekket, er likevel selvrealisering og anerkjennelse viktig (Utforsk sinnet, 2018).

Jeg fokuserer heretter på de sosiale motivasjonsteoriene likeverdteorien/rettferdighetsteorien, selvbestemmelsesteori og mestringsteori som har betydning for funn jeg har gjort i undersøkelsen.

Likeverdteorien/rettferdighetsteorien ble utviklet av Adams i 1965. Den er bygd på at belønningen er relativ i forhold til andre i samme situasjon, som kan forklares med lik lønn for likt arbeid. Små belønninger kan føre til redusert innsats, og de som får store belønninger øker sin egen innsats. Teorien hevder at innsatsen man legger i oppgaven samsvarer med om

man føler at man får rettferdig lønn i forhold til oppgaven, og i forhold til hva andre får for samme oppgave. Det viktigste er altså hva man får i forhold til andre med samme kompetanse og oppgaver. Dersom noen føler seg urettferdig behandlet kan det få ulike reaksjoner som at man begynner å yte mindre eller at innsatsen øker for å få mer utbytte.

Ifølge teorien vil den som føler seg urettferdig behandlet, dersom forskjellene er veldig store, bli mer motivert til å redusere denne forskjellen. Likevel er det den enkeltes oppfatning av forskjellsbehandlingen som er avgjørende, ikke målet i seg selv (Management Courses, u.å.; Worldofwork, u.å.).

Selvbestemmelsesteorien er en behovsteori av Deci og Ryan (1985). Den er basert på at vår atferd er styrt av ønske om å dekke behov vi har. Til forskjell fra Maslows behovsteori er det kun tre indre psykologiske behov: selvbestemmelse, kompetanse og tilhørighet. Disse behovene er viktige å tilfredsstille dersom man vil øke kvaliteten på den indre motivasjonen. Vi blir mer motiverte for oppgaven når vi føler en forpliktelse og har høy mulighet til medbestemmelse. Vi utfører handlingen fordi vi er indre motiverte på grunn av følelsen av å ha kontroll over egen situasjon. Kompetanse vil si at man kjenner at man har kunnskap om oppgaven og troen på å klare å gjennomføre oppgaven, det bidrar til mestringsfølelse. Man trenger også positive tilbakemeldinger og støtte. Tilhørighet er følelsen som handler om å være i et fellesskap med andre i en bredere sammenheng. Man blir mer motivert og ansvarlig. Det grunnleggende i selvbestemmelsesteorien er at av natur er vi aktive og adferden vår blir styrt av indre prosesser. Vi prøver å få kontroll på det som skjer rundt oss og det som påvirker oss. Disse tre faktorene i selvbestemmelsesteorien er mest viktige om vi ser det i forhold til popularitet og penger (Deci & Ryan, 1985; Management Courses, u.å.).

Mestringsteorien til Bandura er bygd på vår forventning om å mestre oppgaver i ulike situasjoner, og det påvirker vår motivasjon. Det har påvirkning på valgene vi gjør, for det vi yter og for hvor utholdende vi er. Når vi møter motstand ved at utfordringer øker, er det viktig at vi har tro på egne evner og til å holde ut og finne løsninger. Dersom vi er usikre på ferdighetene våre, er det lett å gi opp.

For å utvikle mestringsfølelsen er det viktig at utfordringene er realistisk og mulig å gjennomføre. Positiv tilbakemelding er viktig.

Det er viktig å legge merke til at mestring og motivasjon hører sammen.

Hvis man ikke mestrer oppgaven skaper det stress som igjen fører til at man mister motivasjonen (ndla, 2020).

Teoriene som er beskrevet ovenfor er med på å belyse perspektivet i oppgaven og de utfordringene fosterhjem og barneverntjenesten står ovenfor. Både i møte med barnas ulike behov for omsorg og fosterhjemmenes behov for å føle at de gjør en forskjell og hjelp til å stå i utfordringene.

2.7 Rettferdighet, empati og sympati

I denne oppgaven viser jeg til boka til Harsvik og Skjerve (2019) «Homo Solidarius», «-et oppgjør med myten om det egoistiske mennesket». Forsøkene mellom mennesker og mellom aper som gjelder rettferdighetssansen viser at vi handler på samme måte når vi blir urettferdig behandlet. Det er rasjonelt å bry seg om hva andre får slik at man selv ikke blir utnyttet Og stadig flere forskere både psykologer, antropologer, økonomer, hjerneforskere og biologer oppdager kunnskap om at mennesker har en «medfødt evne til å behandle hverandre bra, samarbeide og dele om vi legger til rette for det» (Harsvik og Skjerve 2019 s. 5). Likevel er samfunnet bygget rundt en menneskebeskrivelse som at vi trenger gulrot og pisk for at vi skal yte noe. Rutger Bregman påpeker at det er andre ting som motiverer oss til å gjøre ting enn personlig vinning, men likevel tror ikke andre at folk vil gjøre en innsats uten å bli drevet av insentiver. Professor Heath ved Stanford University beskriver det som «extrinsic incentive bias» som betyr at vi lager oss en feilslutning om andres motiver enn våre egne, det vil si at vi tenker bedre om oss selv enn vi gjør om andre i samme situasjon. Vi tror at andre handler slik de gjør for å få en belønning (Harsvik og Skjerve 2019 s. 5 - 28).

Og Frans de Waal mener at empati er en «automatisk refleks som vi har liten kontroll over». Han mener vi skal være fornøyde med at vår biologi er slik den er, og ikke de forskjellige ideologiene vi finner på som skal styre vår humanitet. Forskere i moderne psykologi og hjerneforskning mener at «Vi er evolusjonært forhåndsprogrammerte til å rekke ut en hånd til de som trenger det». Vår evne til instinktivt å sette oss inn i hvordan andre har det, er viktig for vår overlevelse (Harsvik og Skjerve 2019 s. 93 - 98).

Harsvik og Skjerve har beskrevet i boka at menneskene har det i seg å hjelpe andre, og ingen liker å kjenne seg utnyttet eller urettferdig behandlet. Ut ifra det de skriver har jeg lært at det er viktig å ha kunnskap om hva som fremmer motivasjon og hva som virker demotiverende. I tillegg bør vi gjerne ha litt mer tillit til at de som tar vare på de sårbare barna vil de vel.

2.8 Ny barnevernreform

Kan den nye barnevernreformen gjøre det lettere å rekruttere flere fosterhjem?

Fosterhjemsutvalget ble oppnevnt 21.04. 2017 ved kongelig resolusjon (NOU, 2018).

Mandatet til dette utvalget har vært å gi fosterfamilier og barna mer trygge rammer, forutsigbarhet og tiltak som passer til barnet og familien. Det er gjort vurderinger av betingelser til de ordinære fosterhjemmene, både faglig og økonomisk. I tillegg til å se på hva andre tjenester kan bidra med for å støtte opp om familien og barnet.

Barnet skal «møtes med forståelse, trygghet og kjærlighet» og utredningen fastslår at «rammebetingelsene til fosterfamilier skal bidra til at formålet nås». Barnet skal inngå som et medlem av familien, men en fosterfamilie har andre behov for støtte og hjelp utover det en vanlig familie har. Det er store variasjoner i kommunene hvor mye støtte og hvilke økonomiske betingelser fosterhjemmene får. Dette er med på forskjellsbehandling av fosterhjemmene som fører til urettferdighet. Den offentlige utredningen peker på at det er en stor utfordring med fosterhjemsomsorgen at det ikke samsvarer helt mellom de økonomiske og faglige betingelser og det som er det reelle behovet til barnet. Den viser til at rammebetingelsene blir individuelt forhandlet fram mellom det enkelte barnevern og fosterhjem. Utvalget vil derfor foreslå at det bør standardiseres, slik at rammene blir mer forutsigbare, både for godtgjøring og kompensasjon for inntektsnedgang. Det vil redusere konflikter mellom fosterhjemmet og barneverntjenesten. Det barnevernet skal konsentrere seg om blir da å vurdere fosterhjemmets behov for støtte og hjelp, ikke det økonomiske.

Det blir foreslått at frikjøp etter den første tilvenningsperioden skal være et tiltak som er begrunnet i barnets behov, og kan da endres når behovet faller bort.

Det påpekes også at det ikke har vært tydelige kriterier for hvilke barn som skal bo i statlige fosterhjem i forhold til de kommunale, og det kan bidra til misnøye da det er ganske store forskjeller i de økonomiske betingelsene.

I utredning om den kommunale fosterhjemsomsorgen i Norge ifølge NOU 2018: 18 så påpekes det at «fosterforeldre er i et kontraktsforhold til kommunen, og ses derfor i mindre grad på som selvstendige subjekter og parter i selve barnevernssaken». I utredningen begrunnes det med de menneskerettslige forpliktelser, og det argumenteres for at fosterhjemmet bør bli beskyttet mer enn tilfellet er i dag.

Hvis fosterhjemmet og barneverntjenesten ikke blir enige og det oppstår en konflikt, opplever fosterhjemmet at de har lite de skulle sagt når det kommer til å ta vare på barnets behov og det livet de har sammen med barnet. Utvalget mener at fosterforeldres rettigheter bør styrkes på noen områder. Deres kjennskap til barnet bør bli tatt med som et vurderingsgrunnlag når det skal velges tiltak.

NOU 2018: 18 sitt utvalg foreslår at det blir utarbeidet konkrete planer i avtalen, slik at det kan unngås uenighet på grunn av misforståelse i forhold til avtalens innhold. Utvalget gjør Barne- og likestillingsdepartementet oppmerksom på at det bør vurdere om det bør endre fosterforeldres partsrettigheter i en ny Barnevernlov (NOU 2018: 18, s. 5 – 19).

På bakgrunn av blant annet NOU 2018:18 sin utredning og forslag til endring har Barne- og familiedepartementet opprettet Regjeringens fosterhjemsstrategi 2021-2025 «Et trygt hjem for alle». Regjeringens mål med denne reformen er et bedre barnevern. Tilbudet tjenesten yter skal tilpasses behovene lokalt, der forebygging skal vektlegges og at alle tjenestetilbud til barn og unge skal være sammenhengende.

Reformen skal bidra til bedre tilgang på fosterhjem, øke oppfølging og opplæring i fosterhjemmene de allerede har, slik at det unngås brudd i fosterhjems plasseringer. Strategien viser til 10 punkter med tiltak som skal bedre barnas tilgang på fosterhjem (Barne- og familiedepartementet, 2021 s. 4 – 7).

Ifølge Bufdir sitt arbeid med Regjeringens fosterhjemsstrategi vil det få endringer for kommune og stat. Det er lagt mer ansvar over på kommunene. Fra 01. januar 2022 ble kommunenes fulle finansieringsansvar satt i verk. Det vil si at kommunene har ansvar for finansiering av fosterhjemmene og ordningen med refusjon er opphørt. Det fører til at egenandelen vil øke ved bruk av spesialiserte tiltak som beredskapshjem, institusjon og familiehjem fra Bufetat.

Det vil tilføres kompensasjon for faktiske utgifter for statlige hjelpetiltak i rammetilskudd som kommunene får ved å søke i etterkant.

Godkjenningsansvaret for fosterhjem endres ved at omsorgskommunens barneverntjeneste skal godkjenne det enkelte fosterhjemmet.

Kommunens tilbud fra Bufetat om generell veiledning blir avsluttet og blir fra 01. januar 2022 overført til kommunene. Ulike tiltak for å øke rekrutteringen er blant annet «å finne fosterhjem som møter ulike barns behov, når de trenger det» ved å benytte

markedsføringskampanjer og vurdere om noen i nettverket eller familien kan være fosterhjem (Bufdir, 2021, s. 2 - 3).

Oppsummert og kort fortalt er endringene som er viktigst ansvarsfordelingen mellom stat og kommune:

- Kommunene får økt finansieringsansvar for barneverntiltak
- Helhetlig kommunalt ansvar for oppfølging og veiledning av fosterhjem
- Statens spesialiserte tilbud blir tydeliggjort i loven
- Krav om årlig rapportering om barnevernet til kommunestyret (KS, 2021).

2.9 Tidligere forskning

Ifølge Vigdis Bunkholdt sin bok om Fosterhjemsarbeid, fra rekruttering til tilbakeføring fra 2010 i utviklingen av fosterhjemsordningen ser hun på at mange fosterbarn har store sammensatte problemer, og dette har økt de siste ti årene. Det er behov for å bedre måten man rekrutterer og matcher fosterbarn og fosterhjem. Det er et økende behov for oppfølging og forsterkningstiltak til fosterbarna og fosterhjemmene.

Tidligere var rollen som fosterforeldre preget av at det var nok å være en vanlig forelder, men i den senere tiden har utviklingen beveget seg mot, ifølge fosterforeldrene selv at problemene til barna er så store, at rollen som fosterforeldre må endre seg til å bli mer miljøterapeutisk. En del barn har så store problemer at det bør være fosterforeldre med høyere kvaliteter enn bare «gode nok» fosterforeldre påpeker Sallnes (2006).

Det pågår en diskusjon om profesjonalisering av rollen som fosterforeldre i norsk barnevern. Hvor langt kan man gjøre det før foreldre- og familietanken som er hovedtanken bak fosterhjemsordningen blir borte (Bunkholdt, 2010, s.29 – 31).

Beredskapshjemmets hensikt er å gi en trygg omsorgssituasjon midlertidig og man skal bli bedre kjent med barnet og eventuelle utfordringer barnet har. Beredskapshjemsoppholdet skal ikke vare mer enn tre måneder, men i mange tilfeller er det oftere langvarig opphold på grunn av at det er vanskelig å finne fosterhjem.

Smeplass (2006) sier at det kan gi belastninger til barn å flytte i beredskapshjem før det kommer til fosterhjem, men det finnes kompensasjoner. Jo mer fosterforeldre får vite om barnet før innflytting, desto bedre forutsetning får de for å klare å stå i vanskelige situasjoner. Det er lite forskning om opphold i beredskapshjem og beredskapsfamilier, men beredskapshjem sier at det er utfordrende samtidig som det kan være lærerikt for hele

familien. Det krever at de får støtte og veiledning og litt skryt, noe de også får siden de er statlige fosterhjem (Bunkholdt, 2010, s. 32 - 33).

Nordlandsforskning

Ifølge Nordlandsforskning sin undersøkelse «Fosterhjem og rekruttering» på oppdrag fra Bufdir i 2017 ble det gjort funn på bakgrunn av spørreundersøkelse. Respondenten skulle svare på denne påstanden: Jeg har lyst til å være fosterforelder.

Det er kun 16% som kan tenke seg å bli fosterforeldre, og kun 6,7% som vil bli det. 60% svarer at de ikke vil bli fosterhjem. De resterende 24% vet ikke. Det er dermed et lite antall i befolkningen som ønsker å ta på seg oppdrag som fosterhjem i Norge.

Av utvalget som sier de vil bli fosterhjem er det 57% som kan tenke seg å bli fosterhjem til et barn i egen familie. Ikke så overraskende, viser det at færre ønsker å bli fosterhjem til de eldre barna mellom 13 og 18 år og barn med problematferd og helseproblemer (Hustad, B. 2017, s. 84). I undersøkelsen ble ansatte i de kommunale barneverntjenestene spurt om hvor stor utfordringen er med å rekruttere fosterforeldre i deres barneverntjeneste?

Svaret var nedslående, da ca. 85% sier det er svært stor og stor utfordring (Hustad, B. 2017, s. 95). De ansatte ble også spurt om de kan beskrive hva som kjennetegner gode fosterhjem: De er varme, rause, trygge, rolige, omsorgsfulle, viser åpenhet, viser kjærlighet, tolerante og inkluderende for barnet i sin egen familie. I tillegg har de kunnskap om utvikling som er normal hos barn, de har evne til å reflektere, de er løsningsorienterte, positive til å lære ny kunnskap og utøve den for å hjelpe fosterbarnet. De gode fosterforeldre har fokus på barnet sin situasjon framfor egen vinning. De er ikke opptatt av lønn, og de ønsker å bidra for noen som trenger det (Hustad, 2017, s. 96).

Nordlandsforskning påpeker at god veiledning som går over tid er viktig for å skape en god relasjon mellom fosterhjem og barneverntjenesten. Det er med å bidra til lojalitet til barneverntjenesten. Det igjen reduserer risiko for brudd i plasseringer. Det er med på å bedre omdømme til barneverntjenesten, og kan bidra til å rekruttere flere fosterhjem (Hustad, B. 2017, s. 176).

3 METODE

3.1 Hva er metode

I boka til Dalland om Metode og oppgaveskriving slår han fast at «det å være metodisk i vitenskapelig forstand er å bruke og overholde intellektuelle standarder i vår argumentasjon» Det vil si at tankene våre må systematiseres, og funnene våre må kunne etterprøves for å finne ut om påstanden er holdbare og gyldige.

Det finnes ulike metoder for å finne ny kunnskap, det gjelder å finne den rette metoden for å finne svar på problemstillingen vår. Man kan si at metoden vi velger er et verktøy for å samle inn data for å få svar på det vi vil undersøke.

Det er ulike metoder å gjennomføre en undersøkelse. Ved å benytte kvantitativ metode finner man data som tall, og de er målbare. Man kan for eksempel finne ut gjennomsnitt av det man vil undersøke. Kvalitativ metode derimot kan ikke telles eller omregnes. Det er meninger, opplevelser og erfaringer vi får svar på når vi benytter denne metoden (Dalland, 2017, s. 51-54).

3.2 Valg av metode

I min planlegging av denne bacheloroppgaven tenkte jeg å benytte kvalitativ metode med intervju eller spørreskjema.

Jeg valgte å intervjuer familier som allerede er fosterhjem, da de har tatt et valg. Jeg ønsker å finne ut hva som lå bak valget de har tatt, og om det kan relateres til andre.

Jeg har intervjuet både kommunale og statlige hjem for å finne ut om de tok et bevisst valg av hvilken type fosterhjem de ønsket å være. Det er forskjellige premisser og økonomiske forskjeller for de ulike typene fosterhjem som kan ha betydning for fosterhjemmets valg.

Mitt valg av metode har vært mellom spørreskjema eller intervju fordi tanken bak bruk av spørreskjema var at det vil være en måte og få mer objektive svar, da de ikke blir påvirket i intervjusituasjonen. Ved en intervjusituasjon kan det kanskje påvirke svarene, ved at fosterhjemmene svarer mer positivt enn det de faktisk mener for å framstå i ett bedre lys når de snakker med noen i stedet for å svare på et skjema. Mitt valg ble intervju, da spørreskjema ikke får fram nyansene på samme måte, fordi informanten svarer da kun på det man spør om.

3.3 Valg av informanter

For å finne informanter tok jeg kontakt med fosterforeningen i Rogaland.

De syntes det var et spennende tema, og var veldig positive til å hjelpe til med å finne informanter.

Fosterhjemsforeningen har en facebook side for sine medlemmer, og det ble lagt ut informasjon på siden om undersøkelsen og mine kontaktopplysninger for de som vil delta.

Jeg fikk raskt svar fra tre kommunale fosterhjem jeg ikke kjente.

For å finne statlige fosterhjem, såkalte familiehjem kontaktet jeg Bufetat på epost for å få hjelp til å finne informanter. Jeg fikk dessverre ikke svar på min henvendelse. Jeg tok derfor kontakt med et familiehjem jeg vet hvem er og spurt om hun kunne hjelpe meg med å finne informanter. Jeg kjente ikke til to av familiehjemmene og det jeg kjente var hun jeg tok kontakt med.

3.4 Fremgangsmåte for intervju

For å kunne samle inn data med lydopptaker må jeg søke til Norsk Samfunnsvitenskapelig Datatjeneste (NSD). Lydopptak blir kvalifisert som at det er mulig å identifisere personen ut ifra stemmen og blir da regnet som persondata og jeg må da søke til NSD. Jeg meldte inn prosjektet 24. januar. Jeg sendte inn et informasjonsskriv med opplysninger om undersøkelsen og hva det vil si å delta i et intervju og hvilke rettigheter deltakerne har. Deltakerne må samtykke til deltakelsen enten ved å signere et samtykkeskjema eller å gjøre det muntlig. Det skal også legges ved en intervjuguide som inneholder spørsmålene jeg vil spørre om.

Jeg fikk svar 22.02. på søknaden, den var godkjent og jeg kunne da starte med planlegging av hvordan jeg skulle gjennomføre intervjuene.

Når jeg fikk kontaktinformasjon til informantene, sendte jeg informasjonsskrivet og ba om samtykke ifølge samtykkeskjema enten skriftlig eller muntlig.

Jeg har tenkt å gjennomføre intervjuet enten hjemme hos informanten eller et rom på Universitetet. Dersom noen av informantene ønsker å ha intervjuet på Teams, er det også en mulighet. Vi avtaler dato og tid for intervjuet.

For å ta opptak av intervjuet har jeg lastet ned en app på min mobil som heter Diktafon (UiO, 2017). Denne appen er koblet opp mot et nettskjema (UiS, 2021), og lydopptaket blir sendt direkte til dette skjemaet. Jeg kan ikke spille det av slik at informanten får høre hva som ble sagt. Når jeg skal gå igjennom lydopptakene må jeg logge inn i nettskjema for å høre på det.

I tillegg til å ta lydopptak tar jeg også notater. Lydopptakene blir transkribert samme dag til et dokument jeg har lagret på min pc. Det blir ikke oppgitt noe navn eller annet som kan gjenkjenne informantene. Lydopptakene blir slettet når denne oppgaven er levert.

3.5 Analyse

Analysen ble gjennomført etter tema i intervjuene. Intervjuene ble gjennomført med like spørsmål til alle informantene. Jeg analyserer svarene etter tema på bakgrunn av hva informantene mener om de forskjellige spørsmål og sammenligner svar mellom de kommunale og de statlige fosterhjemmene. Målet var å se om det var stor forskjell på svarene fra de to ulike typer fosterhjem.

Den første delen av intervjuet var spørsmål for å finne alder, utdanning, bosted og arbeidssituasjon da de ble fosterhjem. Hva de mener om oppfølgingen de har fått fra barnevernet og Bufetat, og godtgjørelse for arbeidet de utfører.

Den andre delen var mer beskrivende for hvorfor de valgte å bli fosterhjem, og hva de mener bør endres slik at flere kan tenke seg å bli fosterhjem.

Ved å organisere svarene etter tema og spørsmål har jeg prøvd å analysere de etter beste evne, og benyttet meg av min tolkning av helhetsinntrykket som korrektiv for å sjekke om det stemmer (Dalland, 2017, s. 88).

3.6 Studiens troverdighet og kritisk refleksjon

Ifølge Gilje & Grimens bok om samfunnsvitenskapens forutsetninger må man «reflektere over hva vitenskapelig kunnskap ideelt sett skal være» og det er: «Den skal være objektiv og i så liten grad som mulig et resultat av den enkelte forskers personlige trosforestillinger eller feilkilder med utspring i den enkelte persons atferd, verdier og tenkemåter».

På bakgrunn av det, må jeg reflektere over om min undersøkelse er objektiv nok siden jeg selv har erfaring med å være fosterhjem. Mine tanker kan påvirke min vurdering.

Er spørsmålene og analysen min objektiv nok? Ved å sammenligne andres forskning på dette feltet kan jeg få kunnskap om den bekrefter eller svekker undersøkelsen min.

Dersom funnene og konklusjonen sammenfaller med andres forskning kan denne undersøkelsen være troverdig (Gilje & Grimen, 2004. s. 19 - 25).

For at informantene skal gi meg informasjon er det avhengig av tillit. Jeg må ivareta informantene og behandle dataene på en måte som inngir tillit, ved å følge de regler som gjelder for samfunnsforskningen (Dalland, 2017, s. 235 – 236).

Det er frivillig å være med i undersøkelsen og de tre kommunale fosterhjemmene tok selv kontakt, de statlige hjemmene tok jeg kontakt med etter å ha mottatt kontaktopplysninger. Hvis utvalget av informanter hadde vært gjort på en annen måte kunne gjerne resultatet blitt annerledes. Ifølge Dalland (2017, s. 57) skal man være nøyaktig når man samler inn og behandler data, slik at resultatet ikke avhenger av personen, men intervju er personavhengig slik at det er vanskelig å oppnå samme resultat når andre gjør det samme. Det er derfor viktig å redegjøre for hvordan man har gått frem.

Jeg endret litt på intervju spørsmålene for å få mer tydelig svar og om hva de tenker om fosterhjemmene hadde hatt betingelser som er som en arbeidsavtale/arbeidsforhold, ville det medvirket til at flere ville velge å bli fosterhjem. Dette spørsmålet ønsket jeg svar på, og det kan også ha påvirket informantene til å svare i retning av min hypotese, samtidig hadde flere av informantene nevnt noe om det tidligere i intervjuet.

Jeg hadde tekniske problemer med siste intervju. Det var problemer med lyden på Teams og jeg måtte ta lyden via telefon, og med Teams på dataskjermen slik at vi kunne se hverandre. Det viste seg at diktafonappen ikke virket samtidig som jeg snakket i telefonen. Jeg hadde likevel fått med meg det som ble sagt ved hjelp av notater og fordi jeg benyttet diktafon i Word. Jeg hadde intervjuet friskt i minne så jeg klarte å få med meningsinnholdet i intervjuet. Mitt valg av metode har gitt svar på informantenes erfaringer og hva de mener om bedre betingelser kan bidra til at flere velger å bli fosterhjem.

4 PRESENTASJON AV FUNN OG DRØFTING

Ifølge barmhjertighetsprinsippet skal vi, «hvis vi ønsker å forstå andre, må vi, enten vi liker det eller ikke, holde det de tror på for riktig i de fleste tilfeller» sier den amerikanske filosofen Donald Davidson (Gilje & Grimen, s. 194 - 202).

Når jeg skal tolke mine funn i intervjuene så skal jeg «foretrekke de tolkninger av en person som er slik at personen kommer ut som mest mulig fornuftig» (Gilje & Grimen s. 197).

Informantenes anonymitet er ivarettatt slik at jeg har tro på at det de sier er det de mener og det er det jeg skal forholde meg til.

I dette kapitlet skal jeg vise til funn jeg har gjort i undersøkelsen fra intervju jeg har gjennomført. Første del av intervjuet består av spørsmål om alder, utdanning, bostedstype og

arbeidssituasjon rett før første plassering. Det er for å se om det er en sammenheng, og som kan beskrive hvordan de er før de velger å bli fosterhjem.

Den neste delen består i hva det enkelte fosterhjem mener om kommunens/Bufetat sin oppfølging av fosterhjemmet og fosterbarnet, for å finne ut om hva de er fornøyde med eller ikke. Den siste delen er mer beskrivende om motivasjon for å bli fosterhjem, hvordan det skjedde og erfaringen rundt det.

Funn i intervjuene blir presentert og drøftet etter tema og de ble valgt etter spørsmålene i intervjuet.

Problemstillingen er «På hvilken måte kan bedre betingelser til fosterhjem bidra til at flere velger å bli det».

4.1 Motivasjon for å bli fosterhjem

To av fosterhjemmene hadde ikke egne barn og det var utgangspunktet for deres motivasjon til å bli fosterhjem. De hadde vurdert adopsjon, men kom fram til at de heller ville hjelpe noen som hadde behov for et trygt hjem. De fire andre fosterhjemmene sin motivasjon for å bli fosterhjem var å hjelpe et barn. De fleste fosterhjemmene startet med å være besøkshjem før de ble fosterhjem. Alle de tre statlige fosterhjemmene har vært kommunale fosterhjem først. Ett av fosterhjemmene har adoptert et fosterbarn i tillegg til sine egne barn og et annet har undersøkt om å få adoptere sitt fosterbarn da de ikke har egne barn.

Ifølge fosterhjemsundersøkelsen er motivet for å bli fosterforeldre å gjøre en forskjell og mange forventer at de skal ha en relasjon til barnet livet ut. Det overordnede element for oppdraget som fosterhjem er at det skal gå bra med barnet. Det blir påpekt at hjelpeviljen er stor, men at det er systemet rundt som gjør at motivasjonen forsvinner (Fosterhjemsforeningen, 2021, s. 35).

Det kan være ulike innfallsvinkler for at noen velger å bli fosterhjem, men alle oppgir å hjelpe et barn som motiv, det viser både mine funn og annen forskning.

4.2 Var det bevisst valg å bli kommunalt eller statlig fosterhjem?

Fem av seks informanter var besøkshjem før de ble kommunale fosterhjem. For de som har vært fosterhjem lengst, var det knapt noe som het Bufetat. De hadde ikke hørt om det da de startet, noen hadde heller ikke en fosterhjemsavtale.

I løpet av intervjuene fikk jeg forståelsen av at det var flere av fosterhjemmene som ikke hadde lagt så mye energi i det å komme til en fordelaktig avtale for sin egen del med hverken Bufetat eller barneverntjenesten da de startet som fosterhjem, de var mer opptatt av barnet. Kanskje det har med at familier i Rogaland har god økonomi, og at de var mest opptatt av å hjelpe barn som trengte det.

4.3 Hva mener fosterhjemmene om den støtte og oppfølging de har mottatt?

Når jeg spør informantene om hva de tenker om den oppfølgingen de har mottatt og delt det inn i ulike kategorier så svarer fire av seks at de er stort sett fornøyde, bortsett fra opplæring av familien, der fire av seks ikke er fornøyd. Alle fosterhjemmene svarte at de var fornøyde når de trengte hjelp i vanskelige situasjoner.

Likevel kom det fram senere i intervjuet at det var mange fosterhjem som hadde dårlig erfaring når de har bedt om hjelp.

Det er mangel på veiledning og de blir møtt på en måte som ikke fremmer motivasjon til å stå i vanskelige situasjoner. For fosterhjemmene sin del kan det være vanskelig å be om hjelp, og når de først ber om hjelp, så bør de få det. Flere av informanter sier noe om at man er prisgitt den saksbehandleren man har fått og hvis samarbeidet med saksbehandleren ikke fungerer kan det utgjøre en risiko for at plasseringen ryker.

Ifølge Velferdsforskningsinstituttet NOVA sitt prosjekt på oppdrag fra Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet om erfaringer til fosterfamilier og deres barn svarer de at vurdering om å avslutte oppdraget har flere ulike grunner; 71% oppgir at oppgaven er for krevende, 68% hensyn til egne barn, 49% manglende avlastning, 37% dårlig samarbeid med barneverntjenesten og 31% mangelfull veiledning og oppfølging. Kun 14% viser til økonomiske årsaker.

25 % svarer at endring med å få fosterbarn har kun vært positiv, mens 65% svarer at de opplever begge deler.

Foreldre rapporterer også om positive endringer hos biologiske barn som følge av oppdraget ifølge Gundersen og Jessen (2019), så det er både positive og negative erfaringer med å være fosterhjem.

4.4 Hva mener fosterhjemmene om godtgjøringen de mottar?

Halvparten av informantene var misfornøyde med godtgjøringen de mottar for jobben de utfører. Det var to av tre kommunale fosterhjem som ikke var fornøyd og 1 av 3 statlige som ikke var fornøyd.

Det viser seg at det er forskjellig praksis for de kommunale fosterhjemmene når det gjelder frikjøp og godtgjøring. En informant fortalte:

«Jeg er frikjøpt 50% fra min jobb på grunn av barnet, men jeg mottar ikke godtgjøring for jobben jeg utfører i tillegg til frikjøpet. Jeg jobber egentlig gratis for barneverntjenesten»

Informanten kan fortelle at andre kommuner gir godtgjøring i tillegg til frikjøpet og det kjennes ikke greit.

Alle de kommunale informantene nevner at det bør kompenseres for tap av pensjonsordning når man er frikjøpt. En av informantene forteller:

«Når jeg er frikjøpt får jeg ikke kompensasjon for pensjonsordningen jeg har i jobben min, så jeg taper på å være frikjøpt».

Både kommunale og statlige informanter sier dette: «Ingen blir fosterhjem for å bli rike!»

En informant forteller følgende: «Jeg hadde fått bedre betalt hvis jeg hadde vært i en annen jobb, enn det jeg får som statlig fosterhjem, i tillegg ville jeg hatt mye mer fritid, så det er ikke godt betalt».

Alle informantene har utdanning: to har fagutdanning, de andre fire har høyskole og universitetsutdanning.

Forskning til fosterhjemsforeningen viser til svar fra fosterforeldre i undersøkelsen om hvilke konsekvenser frikjøp har gitt for fosterforeldre: En stor andel oppgir inntektstap, 170 har opplevd å miste jobben på grunn av frikjøpet på grunn av at de ikke har krav på permisjon lenger fra arbeidsgiver. Det er stor uforutsigbarhet med frikjøpet da man ikke helt vet varigheten.

36% angir at de får kompensert for tapt inntekt 100%, Hvorav 52% sier de ikke får dekket tapt tjenestepensjon (Fosterhjemsundersøkelsen, 2021, s. 22 - 23).

Fosterforeldre sier at frikjøp er et bra og nødvendig tiltak. Frikjøp er det mest benyttede tiltaket. Fosterforeldre sier de får større mulighet til å hjelpe barnet og stå lenger i oppdraget, men det kan likevel ikke erstatte veiledning.

På spørsmål til barneministeren i Stortinget om hvordan man ville sikre at fosterforeldre ikke tapte pensjon ved frikjøp var svaret at ordinære fosterhjem skal ha jobb utenom og sikrer derfor sin tilleggspensjon derfra.

Da er det viktig at myndighetene konkretiserer hvilke oppdrag de ordinære/kommunale fosterhjemmene skal ha og sikre at riktige og forsvarlige tiltak gis til de barna og fosterhjemmene som har behov for det, sier fosterhjemsforeningen. (Fosterhjemsundersøkelsen, 2021, s. 36 -37).

Jeg valgte å ha fokus på om fosterforeldrene er fornøyde med godtgjøringen, og ikke hva de får i godtgjøring, det er det som betyr noe ifølge Adams sin likeverdsteori.

Selv om mennesker er omsorgsfulle og ønsker å hjelpe når de ser at noen har det vanskelig betyr ikke det at menneskene er selvutslettende. De ønsker rettferdighet som lik betaling for likt arbeid. I Nordlandsforskningens undersøkelse mener de barnevernansatte at gode fosterforeldre ikke tenker på godtgjørelse, bare på barnet. Er man bedre fosterforeldre om man ikke tenker på å få godtgjøring for jobben man gjør?

4.5 Kan bedre vilkår bidra til at flere velger å bli fosterhjem

Når jeg spør om fosterhjemmene har noen synspunkt på om det vil hjelpe på rekruttering av nye fosterhjem med bedre vilkår som f.eks. at de får en ansettelse på lik linje med andre ansatte, så svarer alle at de mener at bedre vilkår vil være medvirkende faktor til det.

Et statlig fosterhjem sier at hun synes at det er ugreit at det er så stor forskjell på kommunale og statlige fosterhjem. Hun referer til det økonomisk, men og oppfølging fra barneverntjenesten, der hver saksbehandler kan ha opp mot 25 familier/barn/fosterhjem de skal følge opp i motsetning til statlig, der veilederen har mellom 5-8 familiehjem de følger opp. «Jeg anser mitt oppdrag for Bufetat som en jobb, og jeg gjør en jobb og», forteller en fostermor. «Samtidig kan også kommunale fosterhjem oppleve utfordringer på lik linje som de statlige, og de har så mye dårligere betingelse».

De statlige har bedre vilkår, men ikke gode nok i forhold til oppdraget man påtar seg. Hun mener at det er vanskelig å stå i 100% jobb når man er fosterhjem, mange barn har en del utfordringer og det er såpass mye som skal følges opp i forhold til barnet, barneverntjenesten, skolen, BUP, PPT og eventuelt andre instanser som er involvert i barnet. Når et barn blir flyttet fra foreldrene sine så er det for en grunn, og det kan ta mange år å endre den dårlige starten de har fått, spesielt hvis barnet har bodd mange år i hjemmet.

Informanten sier at man risikerer sin egen familie når man blir fosterhjem, og det er tungt hvis man må gi opp. Det er tungt både for familien og barnet og det blir enda et nederlag for barnet. Hun mener det er systemet rundt barnet som må endres, og man er i grunn prisgitt den

saksbehandleren man får. Som kommunalt hjem får man en avtale som gjelder inntil ett år om gangen, det er utrolig uforutsigbart. Det er litt bedre med de statlige, da har man avtale på tre år. Informanten mener man må endre avtalevilkårene for alle typer fosterhjem, helst burde de være fast ansatte. Man kan ikke slutte i jobben sin for å få en så dårlig avtale. Det vil også bli mer forutsigbart for barnet dersom det er forutsigbart for hjemmet de bor i.

I undersøkelsen til fosterhjemsforeningen påpekes det at kommunale fosterhjem lider økonomisk tap og det er stor usikkerhet i forbindelse med frikjøp og det må ses på de løsninger som er valgt for de statlige familieheimene der man har mer forutsigbarhet og sikrer pensjonsrettigheter.

Så mange som 82% av barna har store omsorgsbehov og de blir plassert i kommunale fosterhjem. Fra offisielt hold anser de at barna med store omsorgsbehov er plassert i spesialiserte fosterhjem eller institusjon, men dette stemmer ikke med fosterhjemsundersøkelsen sine svar (Fosterhjemsundersøkelsen, 2021, s. 36).

I fosterhjemsundersøkelsen til fosterforeningen mener de spurte at de viktigste tiltakene myndighetene kan gjøre for å rekruttere flere fosterhjem er:

79% sikre god oppfølging og veiledning av hjemmet.

70% viktig at barneverntjenesten har kapasitet nok til å sikre tiltakene det er behov for, å sikre økonomisk fleksibilitet.

69% viktig at fosterhjemmene ikke taper økonomisk på å bli fosterhjem.

67% mener at det må sikres at fosterhjemmene får tjenestepensjon.

I mine funn så viser det seg at det er de fosterhjemmene som har de beste betingelsene som synes det er urettferdig på vegne av de som har mye dårligere betingelser. De ønsker rettferdighet på vegne av andre. De påpeker også det som fosterforeningens undersøkelse viser om barn med store problemer som blir plassert i ordinære kommunale fosterhjem, og som egentlig burde hatt mye bedre oppfølging og tiltak enn fosterhjemmene kan gi.

Dette samsvarer og med hva Slungaard har funnet i sin forskning om «Brudd i fosterhjem». Økningen i omsorgsbehovet til barn under omsorg av barnevernet har økt de seinere årene og det krever mer av fosterhjemmene (Slungaard, 2015, s. 10).

4.6 Vil fosterforeldrene i min undersøkelse anbefale andre å bli fosterhjem?

Det var kun en av mine informanter som kunne anbefale andre å bli fosterhjem, og det var et kommunalt fosterhjem. Alle de tre statlige fosterhjemmene vil ikke anbefale andre å bli kommunale fosterhjem. De har erfaring fra både kommunalt og statlig fosterhjemssystem. De mener at det er mye bedre betingelser med å være statlige fosterhjem både når det gjelder oppfølging og godtgjøring. En statlig fostermor forteller at hun kan ikke anbefale å bli hverken kommunalt fosterhjem eller statlig familiehjem på grunn av at vilkårene er for dårlige, de er uforutsigbare.

Ifølge undersøkelsen til fosterhjemsforening er det kun 35% som vil anbefale til andre. Dette må tas på alvor da fosterhjemmene er de viktigste for rekruttering av nye fosterhjem. Er ikke de fornøyd vil det påvirke hvordan de omtaler det til andre konkluderes det i undersøkelsen (Fosterhjemsundersøkelsen, 2021, s. 37).

Slungaard skriver i sin studie at vanskelige uenigheter med barneverntjenesten eller barnets foreldre kan være en medvirkende årsak til at det blir brudd i plasseringen. I motsetning til der fosterforeldre kjenner på at de ser positiv utvikling hos barnet, vil fosterforeldres mestringsfølelsen øke, og det gir bedre motivasjon til å fortsette oppdraget (Slungaard, 2015, s. 11).

Det er derfor viktig å opprettholde motivasjonen til de som har valgt å bli fosterhjem. Ifølge teori om motivasjon er det viktig at fosterhjemmene føler seg kompetente da det øker den indre motivasjonen. De er avhengige av å få veiledning og støtte i oppdraget. Ved manglende støtte kan det redusere mestringsfølelse og da er det lettere å gi opp, som igjen fører til negativ omtale om det å være fosterhjem.

4.7 Andre relevante opplysninger

Hvem er informantene mine nå, og hvordan var de før de ble fosterhjem?

Alle er kvinner, og fem av seks er 50 år eller eldre. Fem av seks informanter bor landlig, i enebolig, noen i boligfelt andre mer på landet. Fem av seks informanter var i arbeid før de valgte å bli fosterhjem. Alle har utdanning, fire av seks har høyskole eller universitetsutdanning, de to andre har fagutdanning. Fem av de seks informantene var besøkshjem før de ble fosterhjem, og alle fosterhjemmene har vært eller er kommunalt fosterhjem. Fem av seks informanter tok kontakt med barneverntjenesten for å bli

besøkshjem/fosterhjem, en ble spurt av barnevernet. Ett fosterhjem har vært fosterhjem i mindre enn fem år, to av seks fosterhjem har vært fosterhjem i inntil ti år, og tre har vært mer enn 20 år.

Samvær er et tema som alle informantene nevner i undersøkelsen uten at de har fått spørsmål om det. De sier at det er ikke alt samvær som er bra for barnet, og at det er foreldrevenn i stedet for barnevern.

En informant sier følgende: «jeg føler meg som et hotell, jeg skal ta meg av alt rundt barnet, men jeg har ingenting jeg skulle sagt noe om i forhold til samvær».

Fosterhjemsforeningen sin undersøkelse viser at 39% sier at EMD dommene om samvær ikke har hatt betydning, mens 33% sier de har fått økt samvær og lengde og 19% mener at det blir mindre forutsigbart for fosterhjemmene. 42% mener at det økte samværet er negativt for barnet, mens 32% mener det er bra for barnet.

I undersøkelsen påpekes det at oppdrag som fosterhjem er krevende emosjonelt og økt samvær kan være en faktor som øker dette (Fosterhjemsundersøkelsen, 2021, s. 26 - 37).

En informant forteller at hun blir provosert av reklamen på nettet som blir lagt ut av Bufdir: «har du plass til en til rundt kjøkkenbordet» eller «kan du sette på plaster».

Hun forteller at det høres så lett vint ut å være fosterhjem, noe hun mener det ikke er. «Det krever så mye mer».

Konflikten med barneverntjenesten overskygger en del av den gleden det er å ha et barn i huset og gjør det vanskelig å anbefale det til andre.

Ifølge fosterhjemsundersøkelsen sier de fleste seg fornøyd med samarbeidet med barneverntjenesten. 35% oppgir samarbeidsproblemer og det skyldes uenighet om barnets behov, tiltak barn og fosterhjem trenger, manglende medvirkning i beslutninger som er viktige. 40% angir dårlig kjemi med barneverntjenesten og uenighet om godtgjøring og økonomiske forhold

Opphør av fosterhjems plasseringer utgjorde 6% uten tilbakeføring til foreldre. 40% utgjorde fosterforeldre som sa opp avtalen, mens 30% var det barneverntjenesten som sa opp oppdraget. 80% av de ble ikke informert om at de har rett til å klage på bestemmelsen (Fosterhjemsundersøkelsen, 2021, s. 29 - 30).

Det kommunale fosterhjemmet som er fornøyd forteller likevel at det ikke er alle barnevernstjenester hun ønsker å ta oppdrag for på grunn av negativ omtale fra andre fosterhjem. Hun forteller at hun synes det en fordel med det å være frikjøpt. Man er hjemme, slipper å reise på jobb, roligere dager. Man får jo utgiftsdekningen i tillegg.

En informant forteller at de har tilbud om avlastning, men ungdommen vil ikke, så da får vi ingen avlastning. Hun mener det burde være pålagt at familien skal ha avlastning og at det ikke skal være opp til ungdommen å bestemme. De har behov for avlastning også for egne barn sin del. «De bør få litt alenetid med sine foreldre», sier hun.

En informant forteller at hun er godt fornøyd med å være statlig familiehjem, både når det gjelder oppfølging, støtte og økonomisk som de får fra Bufetat. Hun forteller at Bufetat og barnevernet som de har plassering fra nå jobber på lag med oss i denne plasseringen. Vi har gode veiledere og saksbehandlere.

Denne familien har stått i en krise som har vært veldig vanskelig og hele familien har blitt berørt av det som skjedde. Informanten er veldig glad for at de var en del av Bufetat sitt system som tok godt vare på hele familien. Hun tror ikke familien ville fått den samme støtten og hjelpen kun fra det kommunale barnevernet. To av våre barn hadde tanker om å bli fosterhjem før denne hendelsen, men i etterkant har det ikke vært et aktuelt tema, fordi man har så liten rettsikkerhet. Man har ingenting man skulle sagt. Det endte heldigvis godt, men ingen i familien har fått en beklagelse fra barnevernet i den aktuelle kommunen.

For at barnevern og fosterhjemsoppdrag skal ha god omtale er ikke dette en god oppskrift der en lykkes med å rekruttere flere fosterhjem, tenker jeg.

Barnevern bør ha litt mer tillit til at fosterhjemmene tenker på barnets beste, og ikke tro det verste før de har undersøkt hva som ligger bak barnets oppførsel. Tilknytningsvansker og tilknytningsforstyrrelser kan ødelegge mye dersom barnevernet ikke tar det med i vurderingen.

Ifølge den nye barnevernreformen er kommunenes barnevern pliktet til å lete etter fosterhjem i barnets familie og nettverk, men i fosterhjemsundersøkelsen til fosterhjemsforeningen er det sett på erfaringer ved å kryss-kjøre informasjon av opplysningene i spørreundersøkelsen og funnet at 12% av de med erfaring i familie og nettverk ville ikke tatt på seg oppdraget på nytt. Flere av plasseringene er frivillige og 64% sier at oppgaven har vært mer krevende enn de ble

forespeilet. 62% er helt og delvis uenig om opplæringen de har fått før plassering har vært tilstrekkelig. 95% av fosterforeldrene sier at de opplever at tilhørigheten til barnet er hos fosterfamilien og mener derfor de må gis tydeligere rettigheter til å klage på avgjørelser som blir tatt i forhold til barnet (Fosterhjemsundersøkelsen, 2021, s. 33 - 35).

4.8 Min oppsummering av intervjuene

Selv om det ikke er entydig at det er mye bedre å være statlig fosterhjem, er de statlige fostermødrene tydelige på at de ikke vil anbefale noen å bli kommunale fosterhjem. De har erfaring med begge deler og føler seg mye bedre ivaretatt av Bufetat enn de gjorde av Barneverntjenesten i de kommunene de har hatt barn fra.

Når oppdraget som fosterhjem går greit og det er lite konflikter så er også fosterhjemmene mer fornøyde, men i det øyeblikket man føler man ikke får den hjelp og støtte man trenger for å klare å stå i situasjonen, kan misnøye oppstå. Det vil nok også påvirke det synet man hadde på den økonomiske biten. Står man i en vanskelig situasjon så betyr nok godtgjøringen mer enn når ting fungerer greit i fosterhjemmet. Selv de som er fornøyd med den økonomiske godtgjøringen mener at betingelsene kan bli bedre.

Når det kommer til det økonomiske er det ingen tvil om at vilkårene for statlige familiehjem er bedre enn kommunale. Likevel er noen fornøyd med å være kommunalt fosterhjem og ha jobb i tillegg til å være fosterhjem. De statlige hjemmene har dette som en fulltidsjobb.

Begge typene fosterhjem er entydig klare på at ting må endres slik at flere vil velge å bli fosterhjem:

- Flere rettigheter i forhold til fosterbarna, i dag er det svært lite og ingenting.
- Samvær med biologisk familie, ikke alltid til barnets beste og bør vurderes i samarbeid med fosterforeldrene.
- Avlastning er viktig og burde være pålagt.
- Pensjonsordning bør innføres ved frikjøp, også når de ikke har annet arbeid i tillegg.

Samtlige fosterhjem jeg har intervjuet er opptatt av å bli hørt og sett, og bli respektert for det arbeidet man gjør som fosterhjem.

Mange fosterhjem vil ikke anbefale andre å bli fosterhjem på grunn av dårlig erfaring selv. Har de negativ erfaring kan det spres og hindre at andre tar sjansen på å hjelpe barna som trenger det.

Det var ingen av de kommunale fosterhjemmene som pekte på at de statlige fosterhjemmene hadde så mye bedre betingelser enn de. De statlige fosterhjemmene mente at alle fosterhjem burde ha like betingelser slik som de statlige har.

En informant sa at det var et samfunnsoppdrag å være fosterhjem, man passer på barna for kommunen. Hadde de ikke hatt fosterhjem måtte barna bo i institusjon, og det er dyrere og heller ikke til barnas beste, som oftest.

I alle samtaler med informantene får jeg en opplevelse at de virkelig bryr seg om barna og jobber for at de skal ha det bra, det er absolutt det viktigste.

Så må jeg og nevne at selv om vi har snakket om økonomi i intervjuene så oppfatter jeg ikke at noen gjør det for pengenes skyld. Som sagt så blir man ikke rik på dette, uansett om man er kommunal eller statlig, men det handler om at de kjenner seg verdsatt for den innsatsen de gjør.

5 OPPSUMMERING OG AVSLUTNING

I denne oppgaven har jeg fått innblikk i erfaringer og meninger til seks fostermødre.

Ved å bli fosterhjem tar man på seg stort ansvar og en stor oppgave der man kan møte store utfordringer som er veldig tidkrevende. Fritidsaktiviteter og helse skal følges opp, og man må gjerne kjøre og hente til samvær med foreldre eller annen biologisk familie. Det kan være reaksjoner i forhold til samværet både i forkant og etterkant og likevel har de lite og ingenting de skal ha sagt om det er bra for barnet med samvær eller hvor ofte det bør være samvær. Jeg fant ingen funn som tydet på at informantene tok et bevisst valg av type fosterhjem på grunn av økonomi.

Opgavens fokus har vært på tilknytning og brudd, erfaringene til fosterhjemmene og teori som er relevant i forhold til svarene jeg har fått og mine antakelser.

På bakgrunn av informasjon fra informantene, der de fleste ikke anbefaler andre å bli kommunale fosterhjem, Fosterhjemsforeningen sin undersøkelse og Nordlandsforskning sin rapport som sier at det er svært få som ønsker å bli fosterhjem. Barnevernansatte som sier det er svært vanskelig å rekruttere gode fosterhjem, og selv om det ikke er entydig bevist at det er skadelig, så er ikke det bra for barnas tilknytningsevne og det kan gi store utfordringer for fosterhjemmet.

Nå har den nye reformen som mål at de fleste fosterhjem skal være kommunale og det er gitt ansvar for rekruttering i familie og nettverk, veiledning, oppfølging og økonomi til

barneverntjenestene i kommunene. Erfaring viser at barneverntjenesten har hatt for få ansatte til å utføre oppdraget på en tilstrekkelig god nok måte, det er bl.a. derfor den nye reformen har blitt til og likevel skal de få flere oppgaver. Alt for mange barn med store behov for omsorg blir plassert i ordinære fosterhjem viser undersøkelser, og de statlige fosterhjemmene blir dyrere å benytte.

For å svare på problemstillingen om bedre betingelser vil bidra til at flere vil bli fosterhjem, vil svaret bli at ved å ta vare på de fosterhjemmene man har og følge de godt opp, slik at de lykkes med oppdraget vil være med på å bidra til at andre ser at det går bra å være fosterhjem. Når fosterhjemmene føler at de mestrer oppgaven som fosterforeldre og de er fornøyde med vilkårene så vil det påvirke om de kan anbefale andre å bli det.

Så bedre betingelser som opplæring, veiledning og økonomisk godtgjøring slik at man ikke taper på å være fosterhjem vil hjelpe til å rekruttere flere fosterhjem viser min og fosterhjemsforeningen sin undersøkelse fra 2021. I tillegg bør fosterforeldre få mer rettigheter i forhold til fosterbarnet. For at fosterforeldre skal fortsette å ha motivasjon for å stå i oppgaven når utfordringene kommer er det viktig at de er fornøyde med godtgjøringen de mottar. Dersom de føler at problemene blir for store, kan godtgjørelsen føles liten i forhold, og føre til at man lettere mister motivasjonen.

De må også kjenne på en tilhørighet til den etaten de har avtale med og at den jobben de gjør har betydning, noe jeg mener de har gjort for de statlige familiehjemmene. Nå skal det sies at med den nye reformen skal de kommunale fosterhjemmene få mye tettere oppfølging så det kan bidra til mer tilhørighet og lojalitet til barneverntjenesten.

Strategien til Regjeringen har en god intensjon om at alle skal behandles likt, det skal ikke være urettferdig. De kommunale fosterhjemmene skal få mye mer oppfølging. Det er bra, men om det bidrar til å gjøre det lettere å rekruttere nye hjem når godtgjøringen skal være så lav vet vi ennå ikke, så her blir det mye ny kunnskap å forske videre på.

Litteraturliste

Bowlby, J. (1996) *Tilknytning og tap, selvtillid og sorg*. Det lille forlaget. 7 - 169, ***162 sider**.

Brandzæg, Torsteinson & Øiestad 2015) *Hva er tilknytning?* Norsk Psykologforening.
<https://www.psykologforeningen.no/publikum/videoer-om-psykisk-helse/videoer-om-livsutfordringer/hva-er-tilknytning> ***6 sider**.

Bufetat. *Arbeidsgodtgjøring familiehjem*. Bufdir. Hentet 18. februar 2022 fra
https://bufdir.no/Fosterhjem/Alle_kontorer/Stavanger/Familiehjem_i_Stavanger/

Bufdir. *Betaling og rettigheter*. Bufdir. Hentet 19. februar 2022 fra
<https://ny.bufdir.no/fosterhjem/betaling-og-rettigheter/> ***2 sider**.

Bufdir (2021) *Bufdirs arbeid med tiltakene i regjeringens fosterhjemsstrategi*. Bufdir.
https://ny.bufdir.no/fagstotte/produkter/fosterhjemsstrategi_bufdirs_arbeid_med_tiltakene_i_regjeringens_fosterhjemsstrategi_2021_2025_et_trygt_hjem_for_alle/#heading-contentlink-115405 ***27 sider**.

Bufdir. (2021, desember) *Tjenestekatalog fosterhjem*. Bufdir. 3 - 13.
<https://bufdir.no/en/Bibliotek/Dokumentside/?docId=BUF00005388> ***11 sider**.

Bunkholdt, V. (2010). *Fosterhjemsarbeid: Fra rekruttering til tilbakeføring*. (3. utg.) Gyldendal Forlag. 13 – 34, * **22 sider**.

Dalland, O. (2017). *Metode og oppgaveskriving (6. utg)* Gyldendal. 51 - 64, 87 - 88, 235 - 236. ***17 sider**.

Ellingsen, I., Levin, I., Berg, B. & Kleppe, L. (2015) *Sosialt arbeid: en grunnbok*. Universitetsforlaget. 19 - 24, ***6 sider**.

Fellesorganisasjonen (2019) *Yrkesetisk grunnlagsdokument for barnevernspedagoger, sosionomer, vernepleiere og velferdsvitere*. Fellesorganisasjonen, 3 - 15.

<https://www.fo.no/getfile.php/1324847->

[1580893260/Bilder/FO%20mener/Brosjyrer/Yrkesetisk%20grunnlagsdokument.pdf](https://www.fo.no/getfile.php/1324847-1580893260/Bilder/FO%20mener/Brosjyrer/Yrkesetisk%20grunnlagsdokument.pdf)

***13 sider.**

Fosterhjemsforeningen (2021) *Fosterhjemsundersøkelsen: Vi vil gjøre en forskjell for barn og unge*. Fosterhjemsforeningen, 3 – 40.

<https://www.fosterhjemsforening.no/wp-content/uploads/2021/05/vivilg1.pdf> ***38 sider.**

Gilje, N. & Grimen, H. (1993) *Samfunnsvitenskapens forutsetninger: Innføring i samfunnsvitenskapens vitenskapsfilosofi*. Universitetsforlaget. 15 - 25, 194 - 202,

***20 sider.**

Gundersen, T. & Jessen, J. (2019) *Å være fosterfamilie – erfaringene til fosterforeldre og deres egne barn*. Bufdir, 1 - 4.

<https://bufdir.no/en/Bibliotek/Dokumentside/?docId=BUF00005126> ***4 sider.**

Harsvik, W. & Skjerve, I. (2018) *Homo Solidaricus: Et oppgjør med myten om det egoistiske mennesket*. Res Publica, 5 - 165, ***161 sider.**

Hustad, B. (2017). *Fosterhjem og rekruttering – sluttrapport*. Bufdir, 5 - 217.

<https://www.bufdir.no/Bibliotek/Dokumentside/?docId=BUF00004314> ***213 sider.**

Jacobsen H. (2009), *Fosterbarn med tilknytningsvansker*. Norges barnevern. 40 – 51

https://www.idunno.ezproxy.uis.no/ts/tnb/2009/01/fosterbarn_med_tilknytningsvansker_og_tilknytningsforstyrrelser_-_hvilke_ve ***12 sider.**

Korus Oslo. *Tilknytning og samspill*. hentet 30.04.2022

<https://barnehjernevernet.korusoslo.no/vare-opplaringsprogram/tilknytning-og-samspill/>

***2 sider.**

KS. (2021) *Fagområde barn og unge: Barnevernreformen*. KS.

<https://www.ks.no/fagomrader/barn-og-unge/barnevern/barnevernsreformen2/barnevernsreformen/> *2 sider.

KS. (2021) *Veiledende satser for fosterhjem og besøkshjem*. KS.

<https://www.ks.no/fagomrader/barn-og-unge/barnevern/veiledende-satser-for-fosterhjem-og-besokshjem-2021/>

KS. (2016) *Utfyllende informasjon om utgiftsdekning*. KS.

<https://www.ks.no/fagomrader/barn-og-unge/barnevern/utfyllende-informasjon-om-utgiftsdekning/>

Larsen, A. (2022, 12. januar) *Hva er et fosterhjem*. Fosterhjemshelter

<https://fosterhjemshelter.no/hva-er-et-fosterhjem/>

Lov om barneverntjenester (1992). *Barnevernloven* (LOV-1992-01-17-100) Lovdata

https://lovdata.no/pro/#result&id=1536&q=bvl*

Management Courses. (u.å.). *Equity theory prosess of model of motivation*. Hentet 30. mars 2022 fra

<https://mgmtcourses.com/john-stacy-adams-and-equity-theory-process-of-model-of-motivation/>

Management Courses. (u.å.). *Self Determination theory*. Hentet 27. mars 2022 fra

<https://mgmtcourses.com/ryan-deci-self-determination-theory-sdt-content-models-of-motivation/>

Mørch & Skre (2020, 9. mars) *John Bowlby*. Store norske leksikon.

https://snl.no/John_Bowlby

Mørch, W. (2021, 24. juni) *Abraham Maslow: Behovspyramide*. Store norske leksikon.

https://snl.no/Abraham_Maslow

NAV (2021) *Utbetaling grunnbeløp*. NAV.

<https://www.nav.no/no/nav-og-samfunn/kontakt-nav/utbetalinger/grunnbelopet-i-folketrygden>

NOU 2018:18. *Trygge rammer for fosterhjem*. Regjeringen, 5 - 173.

<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2018-18/id2622734/> ***169 sider.**

Odland, A. (2022) *Nærmere 400 hjem er klare for å ta imot et fosterbarn. Samtidig venter 200 barn på en familie å flytte inn i*. Fontene

<https://fontene.no/nyheter/narmere-400-hjem-er-klare-for-a-ta-imot-et-fosterbarn-samtidig-venter-200-barn-pa-en-familie-a-flytte-inn-i-6.47.848447.c4a96616a8> ***2 sider.**

Regjeringens fosterhjemstrategi. (2021, 10. mai) *Et trygt hjem for alle*. Regjeringen, 3 - 24.

<https://www.regjeringen.no/no/dokumentarkiv/regjeringen-solberg/andre-dokumenter/bfd/2021/regjeringens-fosterhjemstrategi/id2846998/> ***22 sider.**

Ryan, R. & Deci, E. (2000) *Intrinsic and Extrinsic Motivations: Classic Definitions and New Directions*. University of Rochester. 54 - 67.

<https://reader.elsevier.com/reader/sd/pii/S0361476X99910202?token=7BDB6752ABDDF9B427BD37E2F19E342F96C54667E557FAF75108968B7B73405F02BEC57EBFF8FFA2E6CEF50D4D64976&originRegion=eu-west-1&originCreation=20220506140727> ***14 sider.**

Stai, S. (2021, 9. februar). *Selvbestemmelsesteorien*. Nasjonal digital læringsarena.

<https://ndla.no/subject:1:56ea35da-73d9-431f-a451-19f24f564f59/topic:1:7b85f47a-e6ee-4e10-93f0-6dcbb8fe88cc/topic:1:61d57775-88c9-4d8f-b49f-bfe85ff652d0/resource:da356aee-04a7-4712-8833-e960321e34de> *** 2 sider.**

Stai, S. (2020, 15. desember). *Mestringsforventninger*. Nasjonal digital læringsarena.

<https://ndla.no/subject:1:56ea35da-73d9-431f-a451-19f24f564f59/topic:1:7b85f47a-e6ee-4e10-93f0-6dcbb8fe88cc/topic:1:61d57775-88c9-4d8f-b49f-bfe85ff652d0/resource:7499fedd-7b3a-4579-a534-ce4cff21b164> ***2 sider.**

Statistisk sentralbyrå. (2020) *Inntekt- og formuesstatistikk for husholdninger*. Statistisk sentralbyrå.

<https://www.ssb.no/statbank/sq/10064696>

Slungaard, J. (2015). *Brudd i fosterhjem. Hvilke erfaringer og behov har fosterforeldre som har sagt opp avtalen med barneverntjenesten?* Fosterhjemskontakt 6/15, 8 - 16.

<https://www.fosterhjemforening.no/wp-content/uploads/2015/06/Brudd-i-fosterhjem-hvilke-erfaringer-og-behov..-FK-6-15.pdf> ***9 sider.**

Teigen, K. (2020, 13. mars) *Motivasjon*. Store norske leksikon.

<https://snl.no/motivasjon>

UiO (2017). Nettskjema diktafon app. Universitetet i Oslo.

<https://www.uio.no/tjenester/it/adm-app/nettskjema/hjelp/diktafon.html>.

UiS, (2022). *Nettskjema*. Universitetet i Stavanger.

<https://nettskjema.no/> <https://www.uis.no/nb/undervisning-og-oppgaveskriving/nettskjema>

Utforsk Sinnet. (2018, 31. august). *Maslows teori om menneskelige behov*.

<https://utforsksinnet.no/maslows-teori-om-menneskelige-behov/>

Worldofwork. (u.å.) *Equity Theory of Motivation*. Hentet 28. mars 2022 fra

<https://worldofwork.io/2019/02/adams-equity-theory-of-motivation/> ***4 sider.**

Selvvalgt pensum: 942 sider.

Vedlegg 1 - Informasjonsskriv

Vil du delta i forskningsprosjektet

“ Hva skal til for at flere velger å bli fosterhjem?”

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et forskningsprosjekt hvor formålet er å *finne ut hva som skal til for at flere velger å bli fosterhjem*. I dette skrevet gir vi deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Formål

Formålet med denne bacheloroppgaven er å finne ut hva det er som er gjør at noen velger å bli fosterhjem.

Undersøkelsen gjelder for Stavanger og området rundt

Håpet er at denne informasjonen kan være til hjelp i arbeidet med å rekruttere flere til å bli fosterhjem.

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Universitetet i Stavanger er ansvarlig for prosjektet.

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Denne undersøkelsen gjelder for de som er fosterhjem i Rogaland.

Du får en henvendelse på bakgrunn av at jeg har bedt fosterhjemsforeningen i Rogaland om hjelp til å finne informanter. De formidler informasjon om prosjektet til sine medlemmer.

*Interesserte kan kontakte meg direkte på telefon 907 35 564 eller epost:
mk.ingvaldstad@stud.uis.no*

Hva innebærer det for deg å delta?

Hvis du velger å delta i prosjektet vil du bli intervjuet og det vil bli tatt lydopptak av intervjuet. I tillegg blir det tatt notater.

Lydopptaket blir tatt opp via et nettskjema. Opptaket blir sendt direkte til lagring og kan ikke avspilles på lydopptakerappen i etterkant. Dataene blir behandlet anonymt i nettskjemaet.

Intervjuet har en varighet på ca. 45 minutter.

Intervjuet vil inneholde spørsmål om alder, utdanning, bosted, hva skjedde i forkant av at du/dere bestemte deg/dere for å bli fosterhjem og om hvilken betydning betingelsene i fosterhjemsavtalen hadde for valget om å bli fosterhjem.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykke tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle opplysninger om deg vil da bli anonymisert. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Vi vil bare bruke opplysningene om deg til formålene vi har fortalt om i dette skrevet. Vi behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket.

- *Det er student og veileder hos Universitetet i Stavanger som vil ha tilgang til opplysningene.*

- For å sikre at ingen uvedkommende får tilgang til personopplysninger som navn og kontaktopplysninger, vil jeg erstatte de med en kode som lagres på egen navneliste adskilt fra øvrig data.

Deltakerne i undersøkelsen kan ikke gjenkjennes i publikasjonen da ingen personlige opplysninger blir publisert.

Opplysninger som blir publisert vil være om utdannelse og om de bor i by, tettsted eller landlig har noen påvirkning på valget om å bli fosterhjem.

Respondentens erfaring og meninger blir benyttet til å danne en forståelse for hva som skal til for at andre skal velge å bli fosterhjem.

Hva skjer med opplysningene dine når vi avslutter forskningsprosjektet?

Prosjektet skal etter planen avsluttes 16. mai 2022. Personopplysningene dine og lydopptaket ditt blir slettet ved prosjektslutt.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til: innsyn i hvilke personopplysninger som er registrert om deg,

- å få rettet personopplysninger om deg,
- få slettet personopplysninger om deg,
- få utlevert en kopi av dine personopplysninger (dataportabilitet)
- å sende klage til personvernombudet eller Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger.

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke.

På oppdrag fra Universitetet i Stavanger har NSD – Norsk senter for forskningsdata AS vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Hvor kan du finne ut mer?

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:
*Universitetet i Stavanger ved prosjektansvarlig Brita Gjerstad, epost: brita.gjerstad@uis.no
og veileder Sandra Dina Sæland Khorasani, epost: sandra.d.khorasani@uis.no*

- Vårt personvernombud kan nåes på epost: personvernombud@uis.no
- NSD – Norsk senter for forskningsdata AS, på epost (personverntjenester@nsd.no) eller telefon: 55 58 21 17.

Med vennlig hilsen

Brita Gjerstad
Prosjektansvarlig

Mette Katrine Bjørk Ingvaldstad
Student

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet «Hva skal til for at flere skal velge å bli fosterhjem?» og har fått anledning til å stille spørsmål. Jeg samtykker til:

- å delta i [intervju]

Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet, ca. 16. mai 2022

(Prosjektdeltakers navn med blokkbokstaver)

(Sted /dato /prosjektdeltakers signatur)

Vedlegg 2 – Intervjuguide

Intervjuguide til Bacheloroppgave om

«Vil bedre betingelser til fosterhjem bidra til at flere velger å bli det?»

Kjønn

Alder

Utdannelse

Bostedstype by, tettsted, landlig

Er dere kommunalt-, statlig- eller privat fosterhjem?

Hvor lenge har dere vært fosterhjem?

Har du jobb i tillegg til å være fosterhjem? I tilfelle hvor stor stillings%

Hvordan var din arbeidssituasjon når du valgte å bli fosterforelder?

Hva var grunnen til at du/din familie valgt å bli fosterhjem:

-Hva skjedde i forkant av at du/dere bestemte deg/dere?

-hvem tok kontakt? din familie, barnevernet eller fosterhjemstjenesten?

Fikk du/dere noe informasjon om forskjellene på de forskjellige typer fosterhjem?

Hadde dere noen forbehold i prosessen før dere sa ja til å være fosterhjem?

- Var det diskusjon om betingelsene i avtalen? Hvorfor/hvorfor ikke?

- Er det noe du skulle ha visst mer om i prosessen før dere inngikk avtalen?

Hva tenker du/dere om følgende: (som dere får fra barnevern og Bufetat)

- Oppfølging av familien

- Oppfølging av barnet

- Hjelp i vanskelige situasjoner i forhold til fosterbarnet

- Opplæring av fosterfamilien, deltakelse på kurs o.l.

- Avlastning i helger og ferier?

-økonomiske anliggende som:

-godtgjørelse

-utgiftsdekning

Kan dere tenke dere å få flere fosterbarn?

Hva ville du ha lagt vekt på hvis du skulle:

- anbefale en venn å bli fosterhjem?
- advare en venn å bli fosterhjem?

Hva tenker du om arbeidsbetingelsene til kommunale fosterhjemmene?

Burde de få:

- Bedre godtgjørelse
- Pensjonsordning
- Ferie
- sykkelønsordning

Er det andre ting du ønsker å tilføye som jeg ikke har spurt om og som er relevant?